

Herdenking 4 mei 2020

Bij de Erelijst van Gevallenen

Door Tweede Kamervoorzitter Khadija Arib

Ik zou graag willen beginnen met een citaat van Selma van de Perre, een Joodse verzetsvrouw die werd opgepakt en tussen 1944 en 1945 negen maanden lang in het vrouwenkamp Ravensbrück verbleef.

In haar boek 'Mijn naam is Selma' vertelt zij over wat haar is overkomen in de oorlog en hoe het in Ravensbrück was.

Het citaat gaat over wat er in het concentratiekamp gebeurde op 23 april 1945, aan de vooravond van de bevrijding.

“Ineens zagen we vanuit de verte een sportauto aanrijden.

De auto kwam steeds dichterbij.

Tot onze grote verbazing stopte hij, bij ons.

Achter het stuur bleek een knappe jongeman te zitten.

We waren met stomheid geslagen.

Hij sprong uit de auto en vertelde dat hij uit Zweden kwam.

En dat het Rode Kruis bussen zou sturen om ons te bevrijden.

Het kwam zo onverwachts dat ik het nauwelijks durfde te geloven.

Maar hij sprak duidelijk de waarheid.

We konden onze opluchting niet verbergen.

Dat er na ál die tijd een einde aan de oorlog kwam.

Dat we alsnóg bevrijd werden.”

De volgende ochtend, op 24 april, rijden bussen en vrachtwagens tot aan de poort van het concentratiekamp.

Selma en de andere vrouwen stappen in.

Ze zullen dwars door het ineenstortende Duitsland rijden, zingend, tussen de bombardementen door.

Richting Denemarken.

Om met de boot het neutrale Zweden te bereiken.

Dames en heren,

Dit jaar herdenken en vieren we dat Nederland 75 jaar geleden, bevrijd werd van Duitse bezetting. Morgen, op de vijfde mei, zouden er overal in het land vrijheidslezingen plaatsvinden, vrijheidsfeesten gevierd worden.

In zalen en theaters, parken en pleinen zouden we reflecteren op de betekenis van vrijheid.

Totdat het Corona-virus daar een streep door zette.

We herdenken en vieren dit jaar, noodgedwongen, sober en in kleine kring – en dat doen we op grote afstand van elkaar.

Het is een beperking die we onszelf opleggen.

Omdat we niet willen dat onze eigen vrijheid ten koste gaat van de gezondheid van een ander.

Daarom vindt deze herdenking plaats hier in de Statenpassage.

Zonder overlevenden, nazaten en betrokken burgers.

Dat vind ik heel erg.

Met de Voorzitter van de Eerste Kamer, de Minister-President en de Staatssecretaris van VWS staan we stil bij de Erelijst der Gevallen.

Daarin staan de namen van Nederlandse militairen en de verzetsmannen en vrouwen, die in de jaren 1940-1945 hun leven gaven.

Om dat van anderen te redden.

Eén van hen was de jonge arts Gerrit Kastein, een leidende figuur binnen het gewapende verzet in Den Haag.

Na verraad werd hij hier op het Binnenhof verhoord door de Sicherheitsdienst.

En op een onbewaakt ogenblik wist hij, met geboeide handen, uit het raam te springen.

Om te voorkomen dat hij tijdens martelingen zijn verzetsvrienden zou verraden.

Zijn moedige daad inspireerde de jonge, Joodse Selma, om vanuit haar onderduikadres in '43, in het verzet te gaan.

Ze doet koerierswerk, levert kinderen af bij onderduikadressen, brengt gevaarlijke boodschappen door het hele land.

Totdat ze verraden wordt en opgepakt.

En uiteindelijk in Ravensbrück terecht komt.

In die maanverlichte lentedag in april, waarin ze voor het eerst weer de vrijheid proeft, besluit Selma om nooit over haar ervaringen in het kamp te praten.

Met het konvooi van het Rode Kruis bereikt ze Zweden.

En na een periode van aansterken, reist ze terug naar Nederland.

Klaar om een nieuw leven op te bouwen.

Na een paar zware lukt haar dat ook, in Engeland.

Ze ontmoet de liefde van haar leven en krijgt een kind.

Ze werkt als journalist bij de BBC.

Sinds haar bevrijding is Selma, elke dag dat ze opstaat, blij dat ze nog leeft.

Maar van het verleden zal ze nooit meer bevrijd zijn.

De herinnering aan haar ouders en zusje die vermoord zijn in Auschwitz, en haar eigen ervaringen, laten een gat in haar achter dat nooit heelt.

En op haar besluit om nooit over haar ervaringen te praten komt ze terug.

Daarom besluit ze haar ervaringen te delen met jonge, aankomende leraren in een jaarlijkse gang naar het voormalige kamp.

En schrijft ze, ver in de negentig, haar boek 'Mijn naam is Selma'.

Een prachtig boek.

Om zoals ze zelf zegt, *"te getuigen van de strijd tegen onmenselijkheid - door gewóne mensen, in óngewone omstandigheden."*

En in deze ongewone omstandigheden herdenken wij vandaag de slachtoffers en de helden en de overlevenden van toen.

Door de verhalen, zoals die van Selma, te blijven vertellen.

En door te koesteren waar zij - als gewone mensen, in bijzondere omstandigheden - gezamenlijk voor streden.

Laten we dat, fysiek op afstand maar in gedachten dicht bij elkaar, vandaag doen.